

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шевченко З.В. Словник гендерних термінів. URL: <http://a-z-gender.net/ua/seksualni-domagannya.html>.
2. Вітер Катерина. Що таке сексуальні домагання? Гендер в деталях. URL: <https://genderindetail.org.ua>.
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради. 2001. № 25-26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Репецький С. П. «Проблеми кримінально-правової кваліфікації сексуальних домагань». Вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2023. URL: <https://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Репецький.pdf>
5. Мухіна, О. «Викладача київського університету відсторонили після численних звинувачень у сексуальних домаганнях». Європейська правда, 10 лютого 2025 року. URL: <https://euromaidanpress.com/2025/02/10/kyiv-university-professor-suspended-after-dozens-of-victims-accused-him-of-sexual-harassment/>

Пастушенко С.Ю.,
Науковий керівник: Мельниченко Р.В., к.ю.н.,
завідувач кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу,
адвокат,
Державний торговельно-економічний університет,
м. Київ

**СУСПІЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ І ПРОТЕСТИ ЯК ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ
СУЧАСНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

Антикорупційна політика України посідає провідне місце у системі сучасної правової науки, адже ефективність боротьби з корупцією є ключовим чинником стабільності державних інститутів, функціонування економіки та збереження демократичного ладу. В умовах війни, соціально-економічної нестабільності та реформування правової системи питання протидії корупції постає особливо гостро, адже будь-які прояви зловживання владою чи розкрадання державних коштів можуть підірвати національну безпеку. Центральними суб'єктами антикорупційної діяльності сьогодні є Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) та Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП). Їхня робота забезпечується спеціальними законами, а діяльність підкріплюється суспільним контролем, що останнім часом проявився у вигляді масових протестів проти обмеження їхньої незалежності [9, с. 2]. На мою думку, головною загрозою сучасній антикорупційній політиці є політичне втручання, що підриває незалежність інституцій.

Конституційні засади громадського контролю є невід'ємною частиною української правової системи. У статті 5 Конституції України закріплено, що народ є носієм суверенітету та єдиним джерелом влади [8, ст. 5]. Це положення не лише політико-правове, але й практичне, адже громадяни мають право впливати на діяльність органів державної влади. Статті 38 і 39 Конституції надають право брати участь у державних справах і проводити мирні зібрання [8], що легалізує протести як форму суспільного контролю. Водночас стаття 68 передбачає, що реалізація прав завжди поєднана з обов'язком дотримуватися законів [8]. Таким чином, суспільний контроль є реальним механізмом формування державної політики, що визначається Конституцією. Я вважаю, що саме активна участь громадян у суспільному житті України відіграє важливу роль для забезпечення верховенства права.

В окремих законах закріплено основи антикорупційної політики. Закон України «Про запобігання корупції» № 1700-VII визначає ключові принципи та передбачає контроль за деклараціями посадових осіб, а також виявлення конфлікту інтересів [6, с.45]. Закон «Про

Національне антикорупційне бюро України» № 1698-VII забезпечує незалежність НАБУ, його право вести оперативно-розшукову діяльність і розслідувати злочини вищих посадових осіб [2, с.1]. Закон «Про прокуратуру» закріплює статус Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, яка виступає процесуальним керівником у справах, що розслідує НАБУ [3, с.7]. У воєнний час важливе значення має Закон України «Про правовий режим воєнного стану», адже він регулює обмеження прав і свобод, але водночас гарантує їх реалізацію наскільки це можливо [5, с.8]. Я вважаю, що наразі пріоритетним завданням антикорупційних органів є забезпечення прозорості дій, адже саме відкритість і підзвітність цих інституцій формують довіру суспільства. Крім того, такий підхід є важливим кроком на шляху до інтеграції України в ЄС, оскільки прозорість і верховенство права є фундаментальними європейськими цінностями.

У 2025 році законопроект №12414, який пропонував обмежити незалежність НАБУ і САП, набув широкого суспільного розголосу. Попри формальне обґрунтування його необхідності “оптимізацією управлінських процесів”, громадськість сприйняла його як загрозу для незалежності ключових антикорупційних органів. Масові протести, які охопили Київ та інші міста України, стали показником високого рівня правової свідомості громадян [9, с.2]. Учасники акцій апелювали до норм Конституції та міжнародних зобов’язань України, наголошуючи, що обмеження незалежності НАБУ та САП суперечить положенням Конвенції ООН проти корупції [7, с.6]. Під тиском суспільства та міжнародних партнерів Верховна Рада ухвалила новий закон, що підтвердив незалежність цих органів [1, с.1]. Таким чином, протестні рухи фактично вплинули на зміст законодавства, тому що продемонстрували механізм прямої дії ст. 5 Конституції України.

Особливе значення для юридичної науки мають резонансні справи, які стали прикладом практичного застосування антикорупційного законодавства. Так, у справі Міністерства оборони, яка отримала неформальну назву «справа золотих яєць», НАБУ виявило факти закупівлі продуктів харчування для ЗСУ за завищеними цінами. Юридичний аналіз показав порушення принципів ст.19 Конституції України, яка зобов’язує органи державної влади діяти лише в межах, визначених законом [8], а також норм Закону «Про публічні закупівлі» [4, с.3]. Ця справа підтвердила необхідність подальшого удосконалення законодавчого регулювання тендерних процедур.

Іншим прикладом є справа проти екскерівництва Державної міграційної служби, де розкрадання державних коштів перевищило 88 млн грн. Це розслідування велося на основі ст.364 Кримінального кодексу України (зловживання владою) та у межах компетенції САП, визначеної Законом «Про прокуратуру» [3, ст.15]. Ця справа демонструє, що незалежні антикорупційні органи можуть діяти ефективно навіть проти високопосадовців.

Не менш важливою є справа компанії «Онур», яка виконувала масштабні державні підряди у сфері дорожнього будівництва. Розслідування НАБУ виявило ознаки змови та завищення вартості робіт, що стало підставою для застосування антикорупційного законодавства та підсилення контролю над держзамовленнями [2, ст.17]. Цей випадок набув особливого значення, адже йшлося про стратегічну галузь та великі інфраструктурні проекти.

Після аналізу справ можна стверджувати, що ефективність боротьби з корупцією залежить не лише від наявності відповідних законів, але й від того, наскільки активно на це реагує суспільство. Масова громадська увага, участь у протестах та ініціативах громадських організацій сприяють посиленню відповідальності посадових осіб і формують практику верховенства права.

На мою думку, пріоритетом нашої держави має стати закріплення правових механізмів, які унеможливлять політичний тиск на НАБУ і САП, тому що лише за умов фактичної незалежності антикорупційних інституцій і активної громадянської участі можна забезпечити наближення України до європейських стандартів верховенства права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Верховна Рада України. Закон про відновлення незалежності НАБУ і САП (новина від 31.07.2025). URL: https://www.rada.gov.ua/en/news/News/top_news/264533.html
2. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» №1698-VII від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1698-18>
3. Закон України «Про прокуратуру» №1697-VII від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1697-18>
4. Закон України «Про публічні закупівлі» №922-VIII від 25.12.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/922-19>
5. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» №389-VIII від 12.05.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/389-19>
6. Закон України «Про запобігання корупції» №1700-VII від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1700-18>
7. Конвенція ООН проти корупції (2003). URL: <https://www.unodc.org/corruption/en/uncac/index.html>
8. Конституція України (1996, зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
9. Українська правда. Протести проти законопроекту №12414: реакція громадськості та влади. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2025/07/24/7523300/>

Подопригора М.Ю.,

Ткачук В.Р.,

Науковий керівник: Адамчук Г.О.,

викладач кафедри судової медицини та права,

кафедра судової медицини та медичного права,

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова,

м. Вінниця

**РОЗВИТОК МЕДИЧНОГО ПРАВА:
СУЧАСНІ ТРЕНДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УКРАЇНІ**

Актуальність. У сучасному світі медичне право набуває дедалі більшої значущості через швидкий розвиток біомедичних технологій, цифрової медицини та зростання кількості конфліктів між пацієнтами і медичними працівниками. В Україні реформування системи охорони здоров'я, впровадження електронної медицини та питання правового статусу медичних даних вимагають створення чіткої нормативно-правової бази. Водночас відсутність єдиного «Медичного» кодексу ускладнює застосування норм, що регулюють лікарську діяльність, права пацієнтів та медичну відповідальність, внаслідок чого, приходиться відносити ці питання до інших кодексів.

Мета дослідження: Проаналізувати сучасний стан розвитку медичного права в Україні, визначити ключові тенденції, проблеми та перспективи формування ефективної системи правового регулювання у сфері охорони здоров'я.

Матеріали та методи. У роботі використано аналітичний, порівняльно-правовий та системний методи дослідження чинного законодавства України у сфері охорони здоров'я, нормативно-правових актів Міністерства охорони здоров'я, а також міжнародних правових стандартів, що регулюють права пацієнтів, обов'язки медичних працівників та механізми медичної відповідальності.

Результати: Медичне право в Україні сьогодні формується як самостійна галузь юридичної науки, яка інтегрує норми адміністративного, цивільного, кримінального, трудового, інформаційного та міжнародного права. Його становлення зумовлене глибинними реформами у системі охорони здоров'я, цифровізацією медичних процесів, посиленням ролі